

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

822

Vragen van de leden **Wörsdörfer** (VVD) en **Westerveld** (GroenLinks) aan de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over *antwoorden op vragen inzake de berichten «Tekorten aan jeugdzorgers steeds nijpend» en «Sterke daling nieuwe werknemers in de jeugdzorg: «Zo gaat het kapot»* (ingezonden 21 oktober 2020).

Antwoord van Staatssecretaris **Blokhuys** (Volksgezondheid, Welzijn en Sport) (ontvangen 17 november 2020).

Vraag 1

Welke rol heeft naar uw mening het Rijk bij de aanpak van knelpunten waarvoor u een gezamenlijke verantwoordelijkheid ziet van de sector, van werkgevers, werknemers, gemeenten, brancheorganisaties en vakbonden?¹ Hoe kunt u de aanpak verder bespoedigen?

Antwoord 1

Ik neem in samenwerking met het veld actie om het werken in de jeugdsector aantrekkelijk te maken en te houden. Een gezamenlijke aanpak, gericht op zowel het behoud van personeel als ook het vergroten van de instroom. Het aanpakken van de knelpunten op de arbeidsmarkt jeugdzorg bereiken we alleen als betrokken partijen daarbij samenwerken en hun verantwoordelijkheid nemen. Onder andere via het programma «Zorg voor de Jeugd» nemen we in samenwerking met gemeenten, aanbieders, vakbonden en beroepsorganisaties acties om het werken in de jeugdsector aantrekkelijk te maken en te houden. Voorbeelden hiervan zijn het opbouwen van een samenwerkingsplatform vakmanschap jeugdprofessionals, de inrichting van een lerend netwerk van en voor professionals en het nemen van acties om de regeldruk voor professionals te verlagen in de jeugdzorg.

VWS en JenV hebben hierbij een stimulerende en faciliterende rol. Daarnaast investeert VWS in het werven en behoud van personeel, ook in de jeugdzorg, via het actieprogramma «Werken in de Zorg». Ook heeft VWS voor de uitvoering van projecten uit de Arbeidsmarktagenda jeugdhulp een financiële bijdrage van € 2,4 miljoen (tot eind 2022) beschikbaar gesteld.

¹ Zie antwoorden op 2020Z15472 en 2020Z15383

Vraag 2

Bent u het ermee eens dat de krappe arbeidsmarkt en de blijvende daling van het aantal medewerkers, laat zien dat de aanpak in het actieplan «Zorg voor de Jeugd» tot nu toe onvoldoende resultaat heeft? Welke concrete resultaten verwacht u van het aanvullende bedrag van 2,4 miljoen (tot eind 2022) voor de Arbeidsmarkttafel Jeugd?

Antwoord 2

De aanpak uit o.a. het programma «Zorg voor de Jeugd» laat zien dat we gezamenlijk maatregelen nemen die bijdragen aan het vakmanschap van professionals, het terugdringen van administratieve lasten bij zorgaanbieders en professionals en het bevorderen van een gezonde arbeidsmarkt. Zoals aangegeven in de beantwoording van uw Kamervragen van 6 oktober j.l. over genoemde artikelen, is het belangrijk dat mensen kiezen om in de jeugdzorg te werken en we zien dat dat nog steeds in grote aantallen gebeurt. Tegelijkertijd is het zorgelijk dat de instroom in het eerste kwartaal van 2020 lager is in vergelijking met het eerste kwartaal van 2019. Onbekend is of de COVID19-pandemie een rol heeft gespeeld bij de instroom in het eerste kwartaal 2020.

Jeugdzorg Nederland, FNV en CNV, werken met ondersteuning van VWS en JenV, aan projecten uit de Arbeidsmarktagenda jeugdhulp die samen met werkgevers en professionals worden uitgevoerd. Dat doen we door goede ideeën en praktijken in de branche op te halen, te versterken en te delen met anderen. Een van de projecten is gericht op het thema inwerken en begeleiden van nieuwe medewerkers.

In dit project ligt de focus op drie manieren van inwerken en begeleiden die aantoonbaar werken in de praktijk. De werkzame inzichten worden breed gedeeld in de jeugdsector en werkgevers zullen gefaciliteerd worden om de inzichten concreet toe te passen. Ook voor de andere projecten werken we gezamenlijk toe naar het opleveren van concrete producten en resultaten. Begin 2021 volgen mogelijk nog voorstellen voor nieuwe projecten of aanpassingen van projecten. Het gesprek hierover vindt plaats aan de arbeidsmarkttafel. De partijen aan de arbeidsmarkttafel zijn van mening dat de projecten uit de Arbeidsmarktagenda jeugdhulp daadwerkelijk een bijdrage leveren aan het aanpakken van de knelpunten die er zijn, in de gelijktijdige erkenning dat de aanpak van personeelsproblematiek niet eenvoudig is.

Vraag 3

Is er een onderverdeling te maken in welke specifieke branches de uitstroom het hoogst is? Is er een verband met de ontoereikende hulp aan de meest kwetsbare jongeren zoals gesignaleerd door de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ)? Zo ja, wat gaat u doen om te zorgen dat medewerkers met specialistische kennis behouden blijven voor de sector?

Antwoord 3

Het is niet mogelijk om de gegevens die in het kader van het onderzoeksprogramma Arbeidsmarkt Zorg en Welzijn (AZW) worden verzameld uit te splitsen naar subbranches. Deze gegevens worden niet op het niveau van subbranches verzameld. Eind 2018 hebben mijn ambtsvoorganger en de Minister voor JenV een arbeidsmarktverkenning² naar de Tweede Kamer gestuurd. Uit dit onderzoek volgt dat de gemiddelde uitstroom bij Veilig Thuis 14% is, bij de jeugdbescherming en jeugdreclassering is de mediane uitstroom 17%³ en bij de Raad voor de Kinderbescherming is de uitstroom gemiddeld 11%. Bij grote instellingen (met een omzet van meer dan € 5 miljoen per jaar; in de jeugdhulp zijn dat er meer dan 100, die samen ongeveer 40% van het totaal aantal professionals in dienst hebben) is er sprake van een uitstroom van gemiddeld 15%. In het rapport van de IGJ van o.a. november 2019 wordt aangegeven dat de arbeidsmarktnelpunten in de jeugdbeschermingsketen, zoals groot perso-

² Verkenning arbeidsmarkt jeugdsector, onderzoeksbureau Prismant (30 november 2018).

³ De mediaan is hier gebruikt vanwege de grote spreiding tussen instellingen, het gemiddelde geeft dan een vertekend beeld. De mediaan betekent in dit geval dat de helft van de instellingen een uitstroom hoger heeft dan 17% en de helft lager.

neelsverloop en hoog verzuim, één van de factoren zijn die bijdragen aan het niet in alle gevallen kunnen bieden van passende hulp aan kinderen. Het krijgen en behouden van goed gekwalificeerd personeel, onder meer met specialistische kennis, is lastig vanwege krapte op de arbeidsmarkt. Zoals eerder aangegeven in het antwoord op vraag 1, nemen we actie om het werken in de jeugdsector aantrekkelijk te maken en te houden. Dit is ook van toepassing op de specialistische kennis.

Vraag 4

Bent u van plan om, totdat u uw voornemen hebt ingevuld om in een algemene maatregel van bestuur (AMvB) kostprijsselementen van een redelijk tarief vast te leggen, met gemeenten en jeugdzorgorganisaties in gesprek te gaan over het betalen van faire tarieven waardoor professionals meer tijd en ruimte krijgen om goede zorg te verlenen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, welke insteek kiest u voor deze gesprekken? Bent u bereid daarin ook duidelijk aan te geven dat specialistische zorg nou eenmaal duurdere zorg zal zijn en dat tariefdifferentiatie logisch lijkt?

Antwoord 4

Op grond van artikel 2.12 Jeugdwet geldt momenteel al dat gemeenten en aanbieders reële tarieven moeten afspreken voor jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering. Omdat in de praktijk veel discussie is over de uitleg van dit wetsartikel gaan we in een algemene maatregel van bestuur (AMvB) elementen van een reëel tarief vastleggen, zoals dat eerder voor de Wmo 2015 is gebeurd. Dit schept zowel voor gemeenten als aanbieders helderheid.

Bij de verdere uitwerking van de AMvB betrekken we ook gemeenten en aanbieders en hierin is ook aandacht voor de periode tot de AMvB is ingevoerd. Bij deze gesprekken zal ook aandacht worden besteed aan tariefdifferentiatie.

Daarnaast hebben het kabinet en de VNG vorig jaar in bestuurlijke afspraken afgesproken dat het belangrijk is dat er faire tarieven worden betaald. De gemeenten hebben dit opgepakt door in hun Norm voor opdrachtgeverschap op te nemen dat regio's in hun contractering reële tarieven hanteren.

Vraag 5

Nu u niet wenst te treden in het specifiek regelen van inspraak van professionals bij het beleid van hun organisaties omdat dat tussen werkgevers en werknemers geregeld moet worden, bent u bereid om in overleg te treden met jeugdzorgorganisaties en jeugdzorgbranchorganisaties en hen te wijzen op het belang dat u hecht aan inspraak van de professionals? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5

Ik heb aangegeven dat ik vind dat inspraak van professionals wenselijk en helpend is. Krachtige organisaties betrekken hun professionals bij het beleid van de organisatie en gaan met hen in gesprek over professionele autonomie en wat nodig is om hun vak goed te kunnen doen. Er zijn mij geen signalen bekend van professionals, werkgevers of branchepartijen dat inspraak van professionals een knelpunt is. Ik neem dit punt graag mee in mijn gesprekken die ik heb met partijen. Het Ministerie van VWS subsidieert een project van beroepsvereniging Verzorgenden en Verpleegkundigen (V&VN) en CNV waarbij onder andere vernieuwende medezeggenschap gestimuleerd wordt. In dit kader wordt een «menukaart» van bewezen effectieve interventies gemaakt om medewerkers op een goede manier te betrekken bij het beleid en de aanpak van knelpunten binnen de organisatie. De resultaten zullen ook voor de jeugdzorg beschikbaar komen.

Vraag 6

Kunt u de Kamer informeren over de voortgang van de concrete opvolgacties zoals afgesproken in het convenant «stoppen met tijdschrijven in de jeugdzorg», zoals het beschrijven van voorbeelden van gemeenten/regio's die erin geslaagd zijn zonder vermijdbaar tijdschrijven jeugdzorg te bekostigen?

Antwoord 6

In het convenant «stoppen met tijdschrijven in de jeugdzorg» hebben de convenantpartijen (Jeugdzorg Nederland, FNV, CNV, de VNG en VWS) afgesproken om samen twee concrete acties op te pakken: het delen van goede voorbeelden en het vereenvoudigen van het aantal productcodes. Beide acties zijn inmiddels gestart. Wat betreft het project goede voorbeelden van het stoppen met tijdschrijven hebben de convenantpartijen een oproep verspreid voor de werving van goede voorbeelden. Inmiddels zijn de eerste gesprekken met gemeenten en instellingen die werken zonder tijdschrijven gevoerd. Rond 15 december wordt het eerste goede voorbeeld gedeeld. Vanaf 2021 zal dit doorlopend gebeuren. In het hiernavolgende antwoord op vraag 7 ga ik nader in op het programma productcodes.

Vraag 7

Kunt u de Kamer informeren over de voortgang van het project van uw Ministerie van en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) om te komen tot een vereenvoudiging van productcodes? Wat is hierbij uw inzet bijvoorbeeld met betrekking tot een maximaal wenselijk aantal codes? Hoe gaat u er verder op inzetten dat het door professionals gevoelde wantrouwen wordt verminderd?

Antwoord 7

Het programma productcodes, waarin de administratieve overlast van de wirwar aan productcodes sterk wordt teruggebracht, bestaat uit een viertal projectgroepen, te weten productcodes jeugd- en opvoedhulp, productcodes jeugdbescherming/jeugdreclassering, productcodes niet cliëntgebonden tijd en productcodes reistijd. De kaders van het programma zijn geformuleerd. Nu wordt gewerkt aan bemensing vanuit het brede veld en vanuit alle convenantpartijen: professionals vanuit de uitvoering en vanuit de administratie, financiers, inkopers en bestuurlijk verantwoordelijken.

Belangrijk is dat de gemeentelijke beleidsvrijheid aan de ene kant niet wordt ingeperkt, terwijl aan de andere kant de administratie wel drastisch wordt versimpeld. Dit kan bereikt worden door de administratie op een hoger aggregatieniveau (dus meer algemene productcodes) in te richten. Om dit proces goed in te richten moet het programma komen tot productcodes die eenvoudig zijn, maar ook herkenbaar genoeg om door de praktijk echt gebruikt te kunnen worden. Om deze reden heeft het programma geen vooraf vastgesteld maximaal wenselijk aantal codes, wel is duidelijk dat het aantal geminimaliseerd moet worden.

In het proces om tot de juiste vereenvoudiging te komen, krijgen professionals een belangrijke stem. Professionals zijn vanaf de start betrokken in de projectgroepen bij de voortgang en resultaten. Zij moeten aan het eind van het programma (31 december 2021) immers in hun praktijk de vermindering in administratie en vergroting van het vertrouwen zien en voelen.

Vraag 8

Hoe gaat u bij de verdere uitwerking van de motie Wörsdörfer c.s.⁴ de verantwoordingscriteria betrekken, zodat bij gemeenten ook een eenduidige verantwoording achteraf wordt gehanteerd?

Antwoord 8

De resultaten van het programma productcodes, namelijk de gerealiseerde vereenvoudiging van de productcodes, zal worden vastgelegd in een ministeriële regeling, zoals verzocht in de motie Wörsdörfer c.s. is de streefdatum voor deze ministeriële regeling 1 januari 2022.

Vraag 9

Kunt u verklaren waarom in bovengenoemd convenant staat dat uw ministerie de uitwerking van dit convenant – waarin ook het project vereenvoudiging van productcodes is opgenomen – vóór 1 januari 2021 gaat opnemen in een ministeriële regeling, terwijl u in de beantwoording van de

⁴ Kamerstuk 31 839, nr. 743

vragen onder nummer 2020Z15472 schrijft dat uw streefdatum voor het vastleggen van de vereenvoudiging van productcodes 1 januari 2022 is?

Antwoord 9

Naast het feit dat de COVID19-pandemie helaas ook effect heeft op het tempo van de uitwerking, is het zo dat de convenantpartijen hebben afgesproken dat het niet alleen van belang is om deze vereenvoudiging zo snel mogelijk te realiseren, maar dat draagvlak voor het resultaat essentieel is. Gezien de huidige omstandigheden hebben de partijen daarom gekozen voor een einddatum van 1 januari 2022. Dit zou betekenen dat de regeling niet op tijd is voor het inkoopproces 2021. Ik hoop de productcodelijst zo snel mogelijk met draagvlak van eenieder te kunnen vaststellen, zodat zij wellicht nog wel een rol kan spelen bij het inkoopproces 2021. Dit vereist wel optimale samenwerking van alle betrokken convenantpartijen en het programma Informatievoorziening Sociaal Domein, dat de productcodes zal moeten verwerken in I-standaarden.

Vraag 10

Mocht uw streefdatum daadwerkelijk 1 januari 2022 zijn, wat gaat u dan tot die tijd doen om ervoor te zorgen dat de administratieve lasten, en daarmee een flink deel van de coördinatiekosten die nu niet aan zorg wordt gespendeerd, ook vóór genoemde datum al omlaaggaan?

Antwoord 10

Vooruitlopend op de ministeriële regeling worden diverse inspanningen verricht om de administratieve lasten omlaag te laten gaan. Zoals door het project goede voorbeelden, waarin goede voorbeelden van werken zonder tijdschrijven worden geïnventariseerd. Deze worden uitgewerkt door VWS en actief gedeeld door alle convenantpartijen met als doel aan te tonen dat bekostigen zonder tijdschrijven kan. Deze voorbeelden dienen tevens als inspiratie om anderen aan te zetten tot actie en verandering. Daarnaast zijn alle convenantpartijen uit het programma «stoppen met tijdschrijven» van Rita Verdonk vanuit hun verantwoordelijkheid voor de beide programma's optimaal gemotiveerd en betrokken om met elkaar de administratieve wirwar en bijbehorende last aan te pakken, bijvoorbeeld door al vooruitlopend op de ministeriële regeling, de vereenvoudigde set aan productcodes in de geest van de ministeriële regeling (de jure) te gebruiken voor het inkoopproces 2021.

Vraag 11

Deelt u de mening dat u met het concreet en praktisch zo veel als mogelijk beperken van de lokale en regionale verantwoordingseisen niet moet wachten totdat het wetsvoorstel «Wet verbetering beschikbaarheid zorg voor jeugdigen» effectief behandeld, aangenomen en geïmplementeerd kan worden, als dit voorstel al een oplossing voor deze problematiek zou kunnen zijn? Zo ja, wat gaat u tot die tijd doen?

Antwoord 11

Om deze reden heeft mijn ambtsvoorganger Rita Verdonk als speciaal adviseur administratieve lasten aangesteld, met onder meer het convenant «Stoppen met Tijdschrijven» als uitkomst. In de AMvB «Verbetering uitvoering jeugdwet, WMO2015 en zorgverzekeringswet» is al vastgelegd dat gemeenten eenduidig moeten verantwoorden conform de gekozen uitvoeringsvariant. Dit houdt in dat zij in hun hele proces – van contract tot controle – volgens dezelfde systematiek moeten werken. Hiermee worden verantwoordingseisen naar instellingen toe gestroomlijnd en (gedeeltelijk) geüniformeerd.

Vraag 12

Bent u bereid na te gaan in hoeverre branchepartijen, bijvoorbeeld door interne richtlijnen en keurmerken, zélf bijdragen aan de overvloed aan administratieve lasten, om er vervolgens met deze partijen het gesprek over aan te gaan? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 12

Branchepartijen en instellingen kunnen zelf een belangrijke bijdrage leveren aan het verminderen van de overvloed aan administratieve lasten. Het is zeker niet zo dat deze lasten alleen door gemeenten veroorzaakt wordt. Uit georganiseerde schrapsessies is regelmatig gebleken dat administratieve lasten veroorzaakt worden door de interne administratie van de instelling zelf, vaak vanuit een (onjuiste) veronderstelling dat gemeenten deze informatie nodig hebben. Of doordat vereisten versoepeld zijn, maar dat dit nog niet verwerkt is in de administratie. Het komt ook voor dat instellingen zelf bewust kiezen voor een grotere administratieve last voor hun eigen sturings- of verantwoordingsvraagstukken. Of dat instellingen elkaar onderling (bijvoorbeeld bij hoofd- en onderaannemerschap) administratieve verplichtingen opdragen, die vanuit de gemeente nooit gevraagd zijn. Branchepartijen en instellingen zouden interne richtlijnen kunnen opstellen. Dit vereist een gesprek over de nut en noodzaak van detailsturing- en verantwoording binnen instellingen en branches. Ik neem dit punt graag mee in mijn gesprekken met de branche. Immers, administratieve lasten zijn een van de redenen voor professionals om de sector te verlaten.